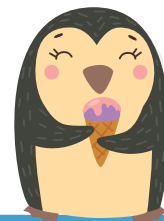

12. füzet

Állatkerti világ

Vadon élő állatok

Családi foglalkoztató füzet

Milyen témakörrel fogunk foglalkozni a családi foglalkoztató füzetben?

Őszi digitális állatkert sorozatunk ezen füzetében a témánk: vadállatok.

A sorozat összeállításánál óvodai témaköröket és kiegészítő témaköröket vettünk alapul a 14 rész kialakításában, majd ezeket korosztályoknak megfelelő problémafelvetésekkel és feladatokkal tettük teljessé egészen az általános iskola 8. osztályig.

De nem csak egyszerűen témákat dolgozunk fel, hanem állatkerti élethelyzeteket is megmutatunk. Az első téma alkalmával például megismertük azt az állatos körzetvezetőt, aki végigkísér a sorozatban bennünket. Későbbiekben kitalálhatjuk az állatkertünk nyitvatartását, kifutókat tervezhetünk, programokat találhatunk ki, takarmányt rendelhetünk az állatoknak, stb. A feladatmegoldás mellett, pedig el is játszhatjuk az általunk készített állatkertben (nyári digitális állatkert sorozatból) a különböző helyzeteket.

Milyen fejezetekre tagolódik a kreatív foglalkoztató füzet?

1. Bevezető - Az adott témáról egy holisztikus szemléletű összefoglaló írás.
2. Gyakorló feladatok történetbe ágyazva - Korosztályonként különböző feladattípusok felfűzve egy téma problémakörére és ismeretanyagára.
3. Kézműves foglalkoztató - "Zöld" elkötelezettségű, azaz elsősorban és ahol lehet gyűjtögetésre épít: mind a természetes alapanyagok (levelek, termések, vesszők, stb.), mind a hétköznapiak során keletkező "hulladékok" (hengerek, kartonok, tasakok, dugók, üvegek, stb.) tekintetében. Kivitelezésben a viszonylagos egyszerűsége, a könnyű megvalósíthatóságra törekszünk, hiszen a cél az alkotás, a kreatív szemlélet megkedveltetése.
4. Megoldások – A második téma megjelenését követően, minden héten megjelenik az előző füzet megoldása, így otthon egyszerűen ellenőrizhető, hogy kellően ügyesek voltunk-e az előző alkalommal.

Keresd a füzetben a sárga jelzésű feladatokat, ha óvodába jársz vagy most kezdted az iskolát - vagyis ha még nem tudsz írni, olvasni!

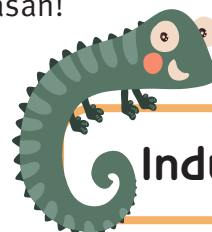
Kérj szüleidtől, nagyszüleidtől vagy nagyobb testvéredtől segítséget a feladatok megoldásához!

Keresd a füzetben a kék jelzésű feladatokat, ha alsós vagy és tudsz már olvasni!

Keresd a füzetben a zöld jelzésű feladatokat, ha nemrég kezdted a felső tagozatot!

Keresd a füzetben a lila jelzésű feladatokat, ha már nagyobb vagy!

És az se baj, ha az egész család együtt dolgozik a feladatok megoldásán!

Induljon a játék!

Állatkerti szerepjáték

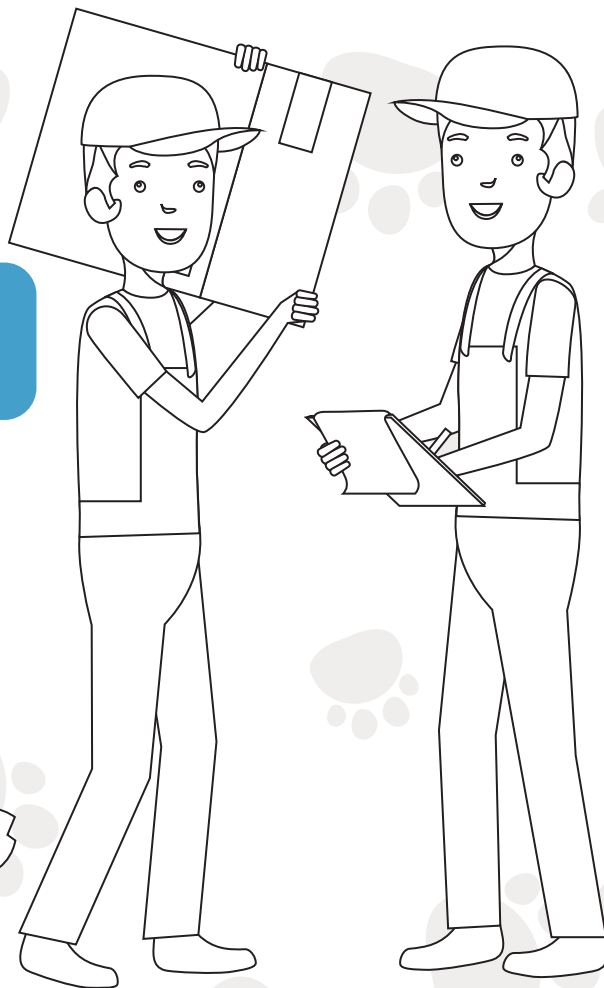

Az első füzetben megalkottuk az állatos körzetvezető személyét és a rendezvényszervező munkatársával is találkoztunk. A második füzetben a karbantartó bőrre bújhattunk a harmadik füzet segítségével a lepkeházi gondozó és kertész munkatársakkal találkoztunk. A negyedik füzetben a fókák gondozójának feladataiba és kihívásaiba tekintettünk be. Az ötödik füzetben a takarmányellátási csoport tagjainak segíthettünk. A hatodik füzetben a körzetvezető feladatait oldhattuk meg, a hetedik füzetben állatgondozóként tevékenykedhettünk. A nyolcadik füzetben a grafikus munkakörével ismerkedtünk meg. A kilencedik füzetben az állatorvos és a szővivő mindennapjaiba tekintettünk bele. A tizedik részben a rovaros állatgondozóval találkoztunk.

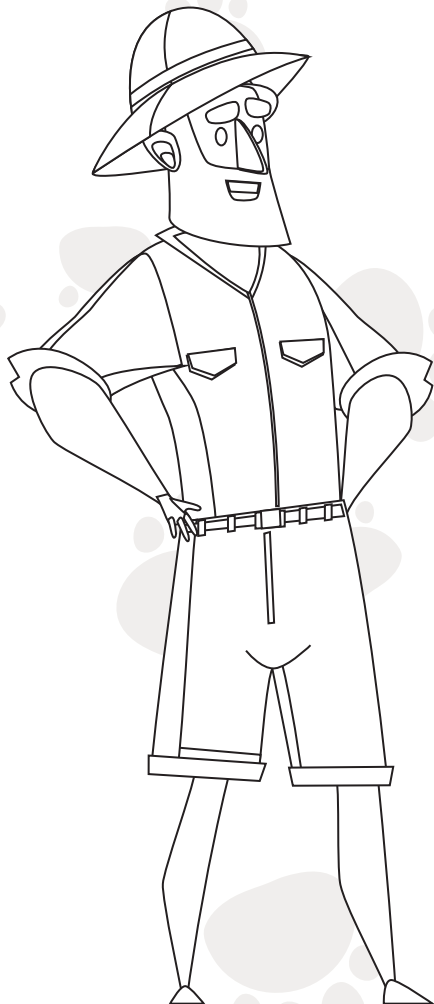
Emlékszel, hogy a tizenegyedik füzetben mely területen dolgozó állatgondozóval ismerkedhettél meg?

Döntsd el, hogy ki segített az állatos körzetvezetőnek az előző füzetben! Színezd ki azt a figurát, akit választottál!

Vajon hogy hívhatják ezt a munkatársat? Adj vicces nevet neki!

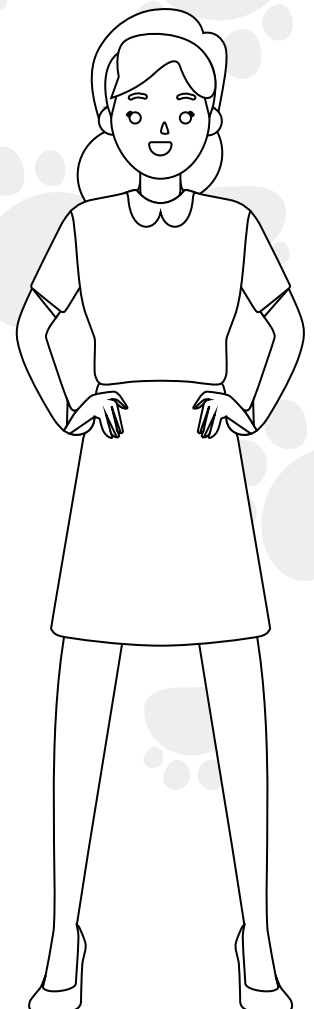
Milyen feladatokat oldott meg az előző füzetben ez a munkatárs?
Mondj legalább 3 dolgot!

Vajon mit mondhat egy bemutatkozás során ez a munkatárs? Mutasd be a választott figurát!

vagy

Röviden mutakozz be és mesélj arról, miért téged választottak erre a pozícióra!

Vadállatok

A természet hatalmas laboratóriumában elképesztő mennyiségű faj született, s Földünk több tízmillió időszakot nyújtott arra, hogy a kialakuló fajok, legyenek akár állatok, akár növények, bizonyítsák életképességüket. Minden ilyen földtörténeti kor komplex, sőt egyre komplexebb rendszereket hozott létre, működtetett, amiknek aztán valamilyen gyors vagy lassú változás vetett véget, s a fajok egy része vagy majdnem egésze kicserélődött. A meséinkben, mitikus történetekben szereplő állatok sokszor rendelkeznek valamilyen „extra” tulajdonsággal, s a beszéd képességétől eltekintve a valóság, a múlt akár még túl is szárnyalhatja ezeket. Nézzük a méreteket: a mesék hatalmas állatai, például a sárkányok, semmivel sem nagyobbak, mint a kréta vagy jura kor óriási dinoszauruszai. A piciségben sem kell sokáig keresgelnünk: a mikroszkópok csodálatos mini univerzumokat tárnak fel, csak a rovarvilág apró lényei láttán néha alig hiszünk a szemünknek, annyira összetettek és „kidolgozottak” a maguk túlhegynyi méretében.

Nehéz a valóságot túlszárnyalni. Régi vágya az embernek, hogy értse az állatok kommunikációját. Sok mesében, regében a főhős vagy ezzel a képességgel születik, vagy jó cselekedetei révén, mintegy jutalmul kapja meg az állatok beszédének megértését. Találkozunk ezzel a görög regéktől a magyar népmeséig sok-sok alkotásban, egyetemes emberi vágynak tekinthető. Az etológia révén ma már sokkal jobban ismerjük a különféle fajok kommunikációját, melynek segítségével ismereteink az adott fajról jóval pontosabbak lettek, illetve a biomimetika révén akár a saját szolgálatunkba is állíthatunk bizonyos „állati” módszereket, technikákat, tulajdonság-együtteseket.

Az állatok, s főleg a vadállatok megjelenése, képességei lenyűgözően hatnak ránk. Őseink ezt a csodálatot, elismerést elő-vallási szintre helyezték és totemekké emelték a környezetükben élő kiváló vadász vagy éppen félelmetes, erős állatokat. Félték és csodálták őket egyszerre, a néprajztudomány a természeti népek szinte mindegyikénél megtalálta e folyamat nyomait, akár mai napig fennmaradó töredékeit. A mágikus gondolkodás jegyében ezen állatok fogát, karmát, agyarát, szarvát, gereznáját viselni a vadász erejét, tekintélyét alaposan megnövelte. Számos faj ennek, például a mágikus gondolkodásban gyökerező orvoslásnak, mind a mai napig viseli káros következményeit, olyan mértékig, hogy akár a kihalás szélére is kerülhet miatta.

Mind a mai napig megőrződött bennünk a vadállatok szépségének elismerése, a bennük való gyönyörködés. A közösségi médiában lájkok tízezreit aratja le egy-egy jól elkapott fotó vagy videó, amin valamilyen vadállatot – lehet az mókus vagy sétáló leopárd – láthatunk a maga pompájában.

Hallottad már?
C. Saint-Saëns:
Az állatok farsangja, 1886

Láttad már?
Altamira barlang festményei,
kb. 20 ezer éve

A gazdálkodó emberek háziállataikat gondozzák: etetik, nevelgetik, legeltetik évszázadok óta. Hogy a vadállatok ne tegyenek kárt bennük, szükséges, hogy kerítésekkel is védjék őket. Rajzold be a megfelelő kerítéseket!

A tyúkok körül és felett sűrű drót van, a vázát megrajzolom. Rajzold be a dróthálót! A birkákat fa kerítés veszi körbe, a rajzon csak az egyik oldalon van kész a kerítés, egészítsd ki!

1.

Ezen az oldalon és a következőn sok-sok állatot láthatsz a képeken. Teljesen összekeveredtek az ősi időkből élő dinoszauruszok és a ma élő vadállatok a képeken. Megtalálod azokat az állatokat, akikkel akár ma is találkozhatnál állatkertekben vagy a természetben? Karikázd be ezeket az állatokat! Ha megtaláltad mind, akkor számold meg az első képen, majd a második képen az állatokat! Ebből, hány állat van bekarikázva az egyik oldalon és hány a másikon? Írd a lap aljára a számokat!

2.

Az alább felsorolt állatokat valószínűleg te is ismered. Karikázd be közülük a vadállatokat, majd válaszolj a kérdésre!

3.

magyar racka juh

fekete rigó

szarvasmarha

szarvas

házi tyúk

liba

nyest

bagoly

vadászgörény

Fogalmazd meg saját szavaiddal mi a különbség a vadállat és a háziállat között?

Három különböző táplálékláncot láthatsz, azonban össze vannak keveredve. Állítsd őket sorrendbe! 1-es számmal jelöld azt az állatot, amelyik a tápláléklánc alján helyezkedik el!

4.

fácán növényi részek róka

földigiliszta erdei sikló cickány növényi részek kígyászölyv

sün bogyók uhu erdei egér rézsikló

Ugye te is ismered a Varázshegy állatbemutatóját? Az itt szereplő állatok nem kis házi kedvencek, így megfontoltan kell viselkedni közelükben. Döntsd el az alábbi állításokról, melyik igaz és melyik hamis! A hamis állítást fogalmazd át, hogy igaz legyen!

5.

Bemutató közben fontos a megfelelő fény- és hangerősség, mert az állatok könnyen megijednek.

A látogatók bármikor bármelyik állatot megsimogathatják.

A látogatók futkorászhatnak az előadás közben, sőt a vaku is megengedett, hisz az nem ijeszti meg az állatokat.

A gondozónak fel kell ismernie az állat aktuális kedvét, hangulatát.

Állatkertünk legnépszerűbb programjainak egyike az Állatok akcióban című etológiai bemutató, amelyben emberekhez hozzászoktatott és megfelelően tréningezett állatok segítségével mutatjuk be a fajok természetes viselkedését. Máskülönb órákon, vagy akár napokon át kellene figyelniük egy-egy állatot, hogy bizonyos viselkedés tanúi lehessünk.

Itt azonban egy félórás bemutatóban akár 5-7 különfél állat jellemző viselkedését is szemléletesen be tudjuk mutatni.

Ahhoz persze, hogy a bemutató alatt minden rendben menjen, nagyon sok munkára van szükség a kulisszák mögött. Idei első kisfilmünk ebbe a munkába nyújtott bepillantást:

<https://zoobudapest.com/ezt-latnod-kell/hirek/allatok-akcioban>

Nézd meg egyszer kisfilmet és válaszolj egész mondatokban a kérdésekre! Hány kérdésre sikerült választ adni? Hányszor kellett megnézned a kisfilmet, hogy minden kérdésre tudj válaszolni?

6.

Mi a neve a bemutatós rókának?

.....

Mi a különbség a hóbagoly tójó és hím között?

.....

A hörcsögpatkány miről kapta a nevét?

.....

A harris héja csapatban vadászik?

.....

A kormorán sétája melyik állat mozgására emlékeztet?

.....

Könnyen lehet együtt dolgozni az ormányos medvével?

.....

Milyen mesefigurát mintáztak meg az uhuról?

.....

Milyen aktivitásokat hajtanak végre a bemutatón az állatok?

.....

Miért simogatja a bemutatós munkatárs a madarát?

.....

Mi a kacagójancsi másik elnevezése? Az állatbemutatón mit csinál?

A kacagójancsi tényleg meg tud enni egy egész kígyót?

.....

.....

.....

.....

Falánk és fufangos

A mesék gyakori szereplője a róka, népmesékben és műmesékben, meseregényekben egyaránt felbukkan. Megítélése nem egységes: hol pozitív, hol negatív szereplője a történetnek, de bármelyikoldalon áll is, ravaszsága, fufangos esze sosem hagyja cserben.

A ravaszság mintaképe

Aesopus ókori állatmeséinek egyik legismertebbike a róka és a holló története, amelyben a ravasz róka fondorlatos hízelgéssel szerzi meg a hiú madártól a csemegét. Bár az állatmesékben az állatszereplők emberi személyiségeket, tulajdonságokat testesítenek meg, azért nem véletlen, hogy a ravaszságot éppen a vörösbundás ragadozó személyében testesíti meg a szerző. A róka intelligenciája ugyanis valóban kimagasló (persze a hollóé nem kevésbé, ebben tehát tévedett Aesopus), amit már a régi korok embereinek is volt alkalmuk megtapasztalni a saját (illetve a szárnyas jószágai) bőrén.

Mindent egy jó falatért!

A magyar népmesék közt találunk olyat, amelyben a róka többszörösen becsapja a gazdát, de végül póruul jár, és olyat is, ahol a róka az, aki kitanítja az embert, hogyan járjon túl a medve eszén, majd ezután az ember a saját cselét fordítja ellene – ravaszsága ellenére tehát sokszor alul marad. Máskor a farkast csapja be: kockázatos kalandokra veszi rá, amelyek során hogy-hogy nem, mindig az ordas lesz az, aki rajta veszt, míg ő maga jóllakottan megmenekül. A ravaszság mellett a mesebeli róka másik jellegzetes tulajdonsága a falánksága: híres eszét szinte mindig a hasa érdekében veti be.

Rokonszenves gonosztevők

Nem hiányzik a ravaszdi a műmesékből sem: több neves író is főszereplőül választotta. Móra Ferenc műve, a Csilicsali Csalavári Csalavér a maga kendőzetlen kegyetlenségében mutatja be az egész erdőben gonosztevéként körözött Csalavért, aki gátlástalanul átver és felfal bárkit, sőt, még a saját csemetéit sem habozik bajba keverni, hogy a saját bőrért mentse, mégsem tudjuk nem szeretni. Fekete István kisregénye, a Vuk pedig végképp megnyeri az olvasó szívét a rókák számára, olyan rokonszenvesvé téve a vörös tyúktolvajt, hogy az ember szinte el sem akarja hinni, hogy ezt a mesét egy vadász írta...

Keresztrejtvény 7.

Vízszintes

3. Közmondás, melyben egy róka és egy hal szerepel, és akkor mondjuk, amikor mindkét fél ragaszkodik a saját véleményéhez.

6. Híres Disney-rajzfilm, melynek róka főszereplője a sherwoodi erdő ravasz rablóvezére.

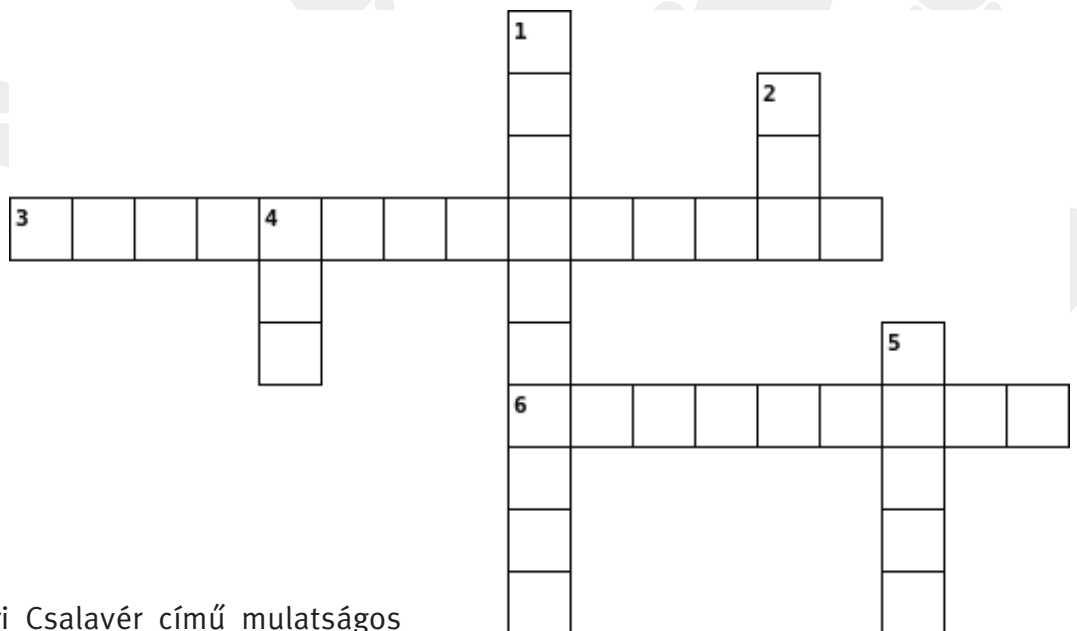
Függőleges

1. Ki írta a Csilicsali Csalavári Csalavér című mulatságos meseregényt?

2. Fekete István írónk közkedvelt kisregényének róka főhőse.

4. A róka szó angolul.

5. Híres rókamese, melynek ez a madár a másik főszereplője.

Elbújtak a szavak a betűrácsban, ahogyan a vadon élő állatok teszik a természetes élőhelyeiken. Jól beleolvadnak környezetükbe, ezzel segítve a táplálékszerzést és rejtőzködést. Nagyon jó érzékszervekkel rendelkeznek, hiszen ez szükséges az életben maradáshoz.

Keresd meg a szavakat!

8.

F	Z	S	Á	K	M	Á	N	Y	M	E	Y	L	E	O
M	E	X	K	Z	L	S	Y	N	D	T	W	M	I	M
X	A	L	R	A	G	A	D	O	Z	Ó	K	V	K	I
I	N	G	E	S	Z	A	B	A	D	O	N	A	T	N
R	H	F	A	L	P	A	Q	E	Y	H	N	D	Q	D
E	E	Z	B	S	Ő	H	Y	H	R	D	T	Ő	T	E
J	B	O	C	L	L	S	B	F	U	D	Q	R	T	N
T	V	L	Ó	R	P	E	S	D	R	E	É	D	Y	E
Ő	Z	W	V	U	A	D	S	É	F	H	J	S	D	V
Z	S	P	A	O	A	T	R	R	G	G	Y	R	Z	Ő
K	V	E	T	J	G	T	E	R	M	É	S	Z	E	T
Ő	Z	F	O	M	C	Y	V	A	D	Á	S	Z	A	T
D	O	W	S	K	C	É	L	Ő	H	E	L	Y	V	J
Ő	V	E	S	Z	É	L	Y	E	W	Y	B	L	W	E
R	N	Ő	V	É	N	Y	E	V	Ő	C	C	A	E	U

- élőhely
- erdész
- felelősség
- magasles
- mindenevő
- növényevő
- óvatos
- ragadozó
- rejtőzködő
- szabadon
- természet
- vadászat
- vadőr
- veszély
- zsákmány

Állatbemutatóként gyakran találkozol a látogatókkal, mivel munkád nagy részét egy-egy állattal a látogatók közt sétálgatva töltöd. Szívesen beszélsz a látogatóknak az állatokról, hogy ezzel is színesítsd az állatkerti tartózkodásukat.

Hogy is néz ki egy ilyen előadás? Legtöbbször minden korosztályú ember megtalálható a bemutatón fiataloktól az idősekig, tehát fontos, hogy úgy beszélj, hogy az mindenki számára érdekes legyen! Először bemutatod az állatot, különleges szokásairól, a rá jellemző életmódról, testfelépítéséről, táplálkozásáról beszélsz, aztán valamit „mutat” az állat is. Az előadás végén pedig jöhetnek a kérdések.

A következőkben találsz néhány dolgot, amire rákérdeztek a látogatók. Magyarázd el nekik saját szavaiddal, hogy mit jelentenek ezek!

9.

Tréning:.....

.....

Látványtetés:.....

.....

Kézzelnevelés:.....

.....

Jutalomfalat:.....

.....

Farkastörvény:.....

Növényevő? Vadásznak rá? Ragadozó? Zsákmányállat? Mindent megeszik? Tegyéi rendet az alábbi tápláléklánc szemei között! Nyilakkal jelöld a megfelelő irányt! Figyelj, mert nem csak egy láncot tudsz kialakítani!

10.

tölgyfa levele

harkály

gyapjas lepke

éti csiga

karvaly

gomba

erdei egér

vaddisznó

őz

makk

angol perje

róka

erdei fülesbagoly

Az alábbiakban olvashatsz rengeteg olyan tulajdonságot, életmóddal, táplálkozással kapcsolatos dolgot, melyek az állatokra jellemzők. Állatbemutatóként vagy akár gondozóként is fontos tudnod, hogy állataid természetes élőhelyükön hogyan viselkednek, mivel táplálkoznak. Mi lehet a különbség egy állatkerti, vagy ember által gondozott, úgynevezett fogságban élő állat és egy vadon élő állat életmódja között? Csoportosítsd a szavakat a számok segítségével!

11.

1. ember által meghatározott, kötött élettere van
2. korábbi elhullás várható
3. elhízás fenyegetheti
4. biztos táplálékforrása van
5. le vadászhatják
6. éhezhet
7. csoporton belüli erőszak áldozata lehet
8. vitaminpótlás biztosított neki
9. energiáit nem tudja megfelelően levezetni, ebből fakadóan kényszermozgást végez
10. stresszes életmód
11. ember közelségét jól viseli
12. simogatható
13. napi akár többszöri ellátást igényel
14. betegségeknek különösen ki van téve
15. nem feltétlenül a számára megfelelő éghajlaton tartózkodik
16. tovább élhet
17. gyógykezelést kaphat
18. orrvadászok fenyegetik
19. saját magának szerezhet területet

Vadon élő állat

Fogságban élő állat

A legsikeresebb ragadozó

Tényleg olyan ravasz, mint a mesében? Valóban túl tud járni mindenkinek az eszén? A vörös róka intelligenciája valóban kimagasló, emellett az alkalmazkodóképessége is: nem véletlen, hogy napjainkra a legsikeresebb ragadozó lett széles e világon.

Birodalma a fél világ

A vörös róka mindig is széles elterjedési területtel büszkélkedhetett: benépesítette szinte az egész északi félgömböt, végighúzódva Eurázián és Észak-Amerikán, sőt, áttérjedve még Észak-Afrikába is, az ember közreműködésével pedig ezt még tovább bővítette, meghódítva Ausztráliát. Az északi sarkvidék határt szabott a birodalmának, ám a globális felmelegedés hatására napjainkban még ebben az irányban is terjeszkedik, kiszorítva életteréből a nála kisebb sarki rókát. Otthona az erdő, a mező, a nádas, a puszta, de egyre inkább még az emberi települések is.

Rókák hóban és homokon

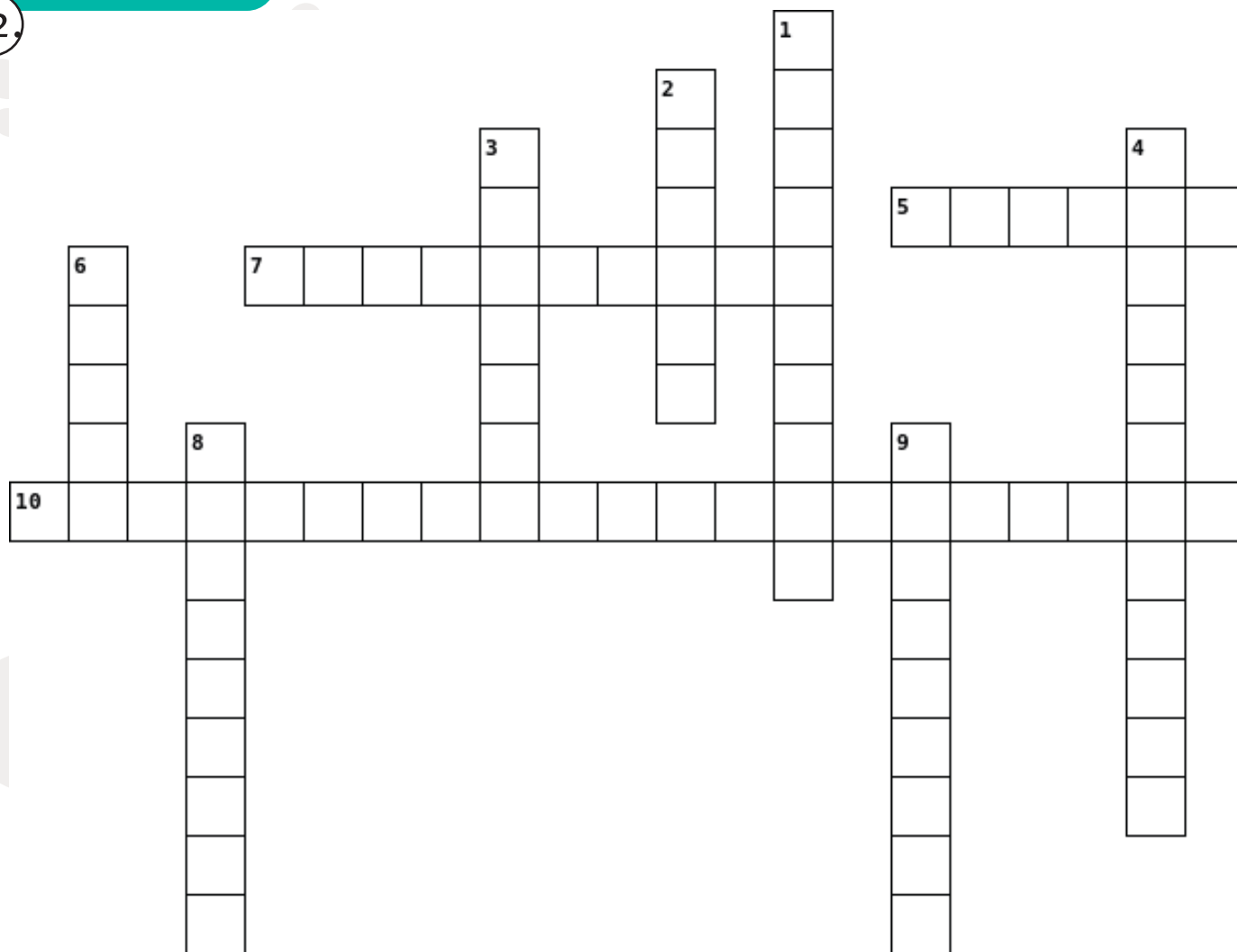
A rókák a kutyafélék családján belül önálló csoportot alkotnak, amely eleve igen változatos élőhelyeket népesít be. Ide tartozik a sarki róka, amely az északi sarkvidék tundráin, hőmezőin él, olykor mínusz hetven fokos hidegben, és lemmingekkel, sarki madarakkal és azok tojásaival táplálkozik, de elfogyasztja a jegesmedve zsákmányának maradványait vagy a frissen ellett fókák méhlepényét is. De ugyanígy ide tartozik a parányi sivatagi róka, a legkisebb kutyaféle, amely elviseli a Szahara ötven fokos forróságát, apró rágcsálókra, hüllőkre és ízeltlábúakra vadászik, meghallja az apró állatok nesztét a homok alatt, megeszi a datolyát, és vizet alig iszik (nem is nagyon talál), mert folyadékszükségletét a táplálékából fedezi. A valódi rókák mellett rókának nevezik még néhány távoli rokonukat is, mint például az amerikai szürkerókát, egy igen ősi, különös kutyafélet, amely képes fára mászni.

A gilisztától az őzgidáig

A vörös róka sikerének egyik titka a páratlan alkalmazkodóképessége. Szinte bármit elfogyaszt, amit el tud érni: a rágcsálókon, nyulakon, madarakon és tojásokon kívül étlapján a földi gilisztától, csigától és békától kezdve az újszülött őzgidáig és a döghúsig minden szerepelhet. Olykor növényi táplálékot is fogyaszt, és amióta urbanizálódni kezdett, gyakran a városi szeméttárolókban kutat ehető hulladék után, vagy megdézsmálja a kertvárosi macskáknak kitett vacsorát. Ausztráliában, ahova az ember egy elhamarkodott döntéssel betelepítette, az őshonos élővilág egyik legveszedelmesebb ellenségévé vált.

Elfogytak az ellenségei

Bár a vörös róka nem köt életre szóló párkapcsolatot, a párzás után a kan és a szuka az ivadékgondozás időszakára együtt marad, és a hím is hordja a táplálékot a kölyköknek a kotorékba, és az sem ritka, hogy a következő szezonra ugyanaz a pár áll újra össze. Európában, így Magyarországon is a vörös róka túlszaporodott, aminek fő oka, hogy a nagytestű ragadozók eltűnésével vagy megritkulásával és a veszettség elleni hatékony emberi védekezéssel a vadászat lett az egyetlen állomány szabályozója. Próbálja is irtani az ember puskával, csapdával, kutyával és minden lehetséges eszközzel, másrésztől egyre inkább hozzászokunk a jelenlétéhez: Angliában ma már egyáltalán nem számít ritkaságnak, ha a kert végében, a fáskamra alatt rókacsalád lakik...

Vízszintes

- 5. Ezt eszi a vörös róka.
- 7. Ebbe az országba betelepítették a vörös rókát, amely döntésnek sajnos az őshonos állatfajok látják kárát.
- 10. A vörös róka sikerének titka.

Függőleges

- 1. Ebbe a családba tartoznak a rókák.
- 2. Ebben az országban az sem ritka, ha az ember kertjében rókacsalád tanyázik.
- 3. A vörös róka lakhelye.
- 4. A vörös róka szaharai rokona.
- 6. Ebben a napszakban aktív a vörös róka.
- 8. A vörös róka északi rokona.
- 9. A vörös róka természetvédelmi státusza Magyarországon.

Az állatkerti előadásokat, programokat tartó kollégák munkájának fontos eleme a hallgatóság érdeklődésének felkeltése. A bemutató végén a közönség kérdéseket tehet fel. Ha sok a kérdés azt jelenti, hogy elég érdekes volt az előadás. Az egyik alkalommal ezt a kérdést tették fel az állatbemutató munkatársunknak: Ön hogyan lett állatbemutató? A kollégát ezúttal meglepte a kérdés, mert kizárólag vadállatokkal érintő kérdésre számított. Egy pillanatra elgondolkodott, de úgy látszik túlságosan megilletődött, nem jött ki hang a torkán. Segítség megfogalmazni bemutatóunk válaszát! Az alábbi szavakból minimum 10 szót foglalmazz bele a válaszodba!

13.

Szavak:

madárgyűrűzés, természet, kirándulás, ősz, vadászat, illatok, agancs, tisztás, vadászles, szarvasbögés, jó levegő, tavasz, madárcsicsergés, különleges, megfigyelés, érdekel, Állatkert, állatbemutató, álláspályázat, emberek, zöld, felvételi beszélgetés, szimpátia

Hogyan lettem állatbemutató az Állatkertben?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A természetben barangolva különböző élethelyzetekbe kerülhetünk. Felsorolunk néhány ilyen esetet és kapsz mindegyikhez egy kérdést. Válaszolj legjobb tudásod szerint a kérdésekre! Vajon mit kell tenni és mit nem szabad tenni az alábbi esetekben?

14.

Kirándulás alkalmával sok kis csíkos malacot veszünk észre.

Megfoghatod és megsimogathatod a kis malacokat?

.....

Erdei séta közben egyedül levő gidákkal találkozunk.

Megsimogathatod a gidákat?

.....

Rókák vesztettség elleni vakcinázására figyelmeztető jelzést látunk a fákon.

Kutyáddal sétálsz a fák között, ahol látod ezt a jelzést. Hogyan fogtok ennek tudatában sétálni?

.....

A település határában vaddisznók vadászatát jelölő plakátra leszünk figyelmesek.

Mikor és hogyan sétálhatsz az erdőben a vadászat időszakában?

.....

Az állatbemutató állatgondozó néhány állatfaj jellemzőit sorolta fel. Keresd meg a rövid leírásokhoz tartozó állatfajok betűjelét!

15.

1. A kutyafélék családjába tartozik, lakóhelyét kotoréknak hívják. Ragadozó és főként éjjel vadászik, de megeszi a madártojást, sáskát, cserebogarat, földi gilisztát és az érett gyümölcsöt is. Intelligens és kiváló az alkalmazkodóképessége. A kölykök bundája szürke színű.

2. Párosujjú patás állat. Lágy szárú növényeket, fák, bokrok rügyeit, fák kérgét eszi. Kérődző, négyüregű gyomra van. Naponta 8-10 órát táplálkozik, és ugyanennyi ideig kérődzik. Szívesen dagonyázik. Szeptemberben, októberben van a párzási időszaka.

3. A hímek feketék, a tojó barnás színű. Lószúnyogot, gilisztát, bogyós terméseket, gyümölcsöt eszik. Éneke jellegzetes. Évente kétszer, háromszor költ. A fiókák, mielőtt teljesen megtanulnának repülni, kiugranak a fészekből, persze a szülei továbbra is etetik.

4. Ragadozó, nyílt területen rágcsálókra vadászik. Nem épít saját fészket, hanem inkább varjak által elhagyott fészkeben költ. Szívesen pihen fenyvesek ágain. Fiókái fészeklakók, egy hónaposan tanulnak meg repülni.

5. Magányosan él. Jó szaglóérzék, gyorsaság jellemzi. Veszély esetén meglapul, fülét hátraengedi. Növényevő. Utódai a szabad ég alatt születnek, és hamarosan látnak és futni is tudnak.

6. Párosujjú patás, növényevő emlősállat. Hímjét baknak, nőstényét sutának nevezik. Jellemzői: hosszú láb, vékony nyak, kecses alkat, rövid farok. Téli bundája szürkésbarna, nyári bundája vörösesbarna. A bak agancsa legtöbbször három ágú, előre, felfelé, hátrafelé ágazik el. Embrionális fejlődése nem folyamatos.

7. Farka, hasa szürkésfehér, bundája szürkésbarna színű. Különleges ismertetőjegye, hogy a két középső ujjpárna mind a négy mancsán összenőtt. Sztyeppén, fás pusztán, bokorerdőben, sivatagban, nádassal benőtt területen is megél. Sűrű erdőt és a nyílt terepet nem kedveli. Egy elnyújtott üvöltést követően rövid, vonyító-ugató hanggal jelzi, hogy a közelben van. Ragadozó életmódot folytat, de alkalmazkodik a terület nyújtotta élelemforrásokhoz.

a) nyest, b) gímszarvas, c) mókus, d) mosómedve, e) sakál, f) vaddisznó, g) farkas, h) mezei nyúl, i) antilop, j) erdei fülesbagoly, k) görény, l) kolibri, m) őz, n) varjú, ny) feketerigó, o) hőscincér, ó) róka

Éjszakai és nappali életmódot folytató állatokat sorolt fel a bemutató állatgondozó a foglalkozásra érkezett gyermekeknek. Írd a megfelelő helyre az állatfajok nevét!

16.

vadmacska, ürge, óriás fülesmaki, zebra, denevér, méh, bagoly, antilop, sün, vöröshátú erdeipocok, jaguár

Nappali életmódot folytató fajok

Éjszakai életmódot folytató fajok

Félbe maradt házasítás

A történelem előtti idők óta együtt él a róka és az ember. Még a házasítására is történtek kísérletek: Jordániában találtak egy 16500 évesre becsült sírt, amelybe egy ember mellé (feltehetőleg szelíd) rókáját is eltemették. Ez vetekszik az első kutyás temetkezési leletek korával – ám a farkas leszármazottja (feltehetőleg farkaállat mivolta miatt) együttműködőbb társnak bizonyulhatott, így a róka domesztikációja félbe maradt...

Róka a kultúrában

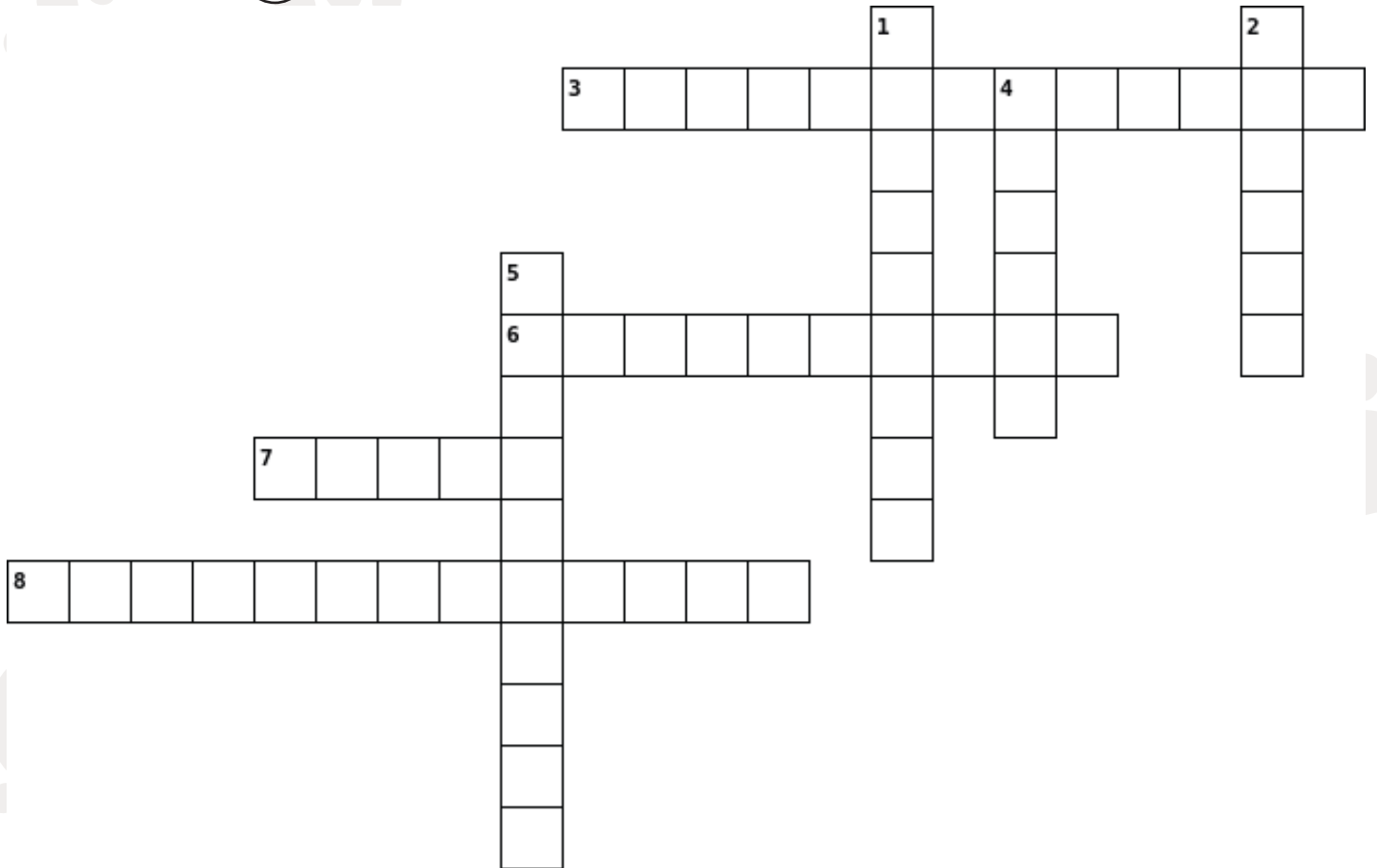
Johann W. Goethe 1793-ban *Reineke róka* címmel verses történetet írt egy középkori németalföldi eposz alapján, mely Európa-szerte oly népszerű volt, hogy a főszereplő franciásított tulajdonneve (Renard) a francia nyelvben a róka általános megnevezésévé vált, átvéve az eredeti *goupil* szót, melyet már nem is használnak (ez kb. olyan, mintha mi a róka szó helyett, mondjuk, Rudit vagy Vukot mondanánk). A japán folklór ismert alakja a *kicune*, a segítőkész, jóindulatú rókaszellem, aki olykor emberi alakot ölt. Ez a legenda volt az ihletője a *Liza*, a rókátündér című magyar filmnek, míg a főszereplő személynevében a róka orosz nevét (*lisza*) fedezhetjük fel. Látható tehát, hogy a róka mindig és mindenütt kiemelt szerepet töltött be az emberi kultúrában – mintha kulturális emlékezetünk nem felejtette volna el azt a kort, amikor az ősember még rókákkal barátkozott.

Add nekem a bundádat!

A róka házasítása ennek ellenére sokáig váratott magára. A vörös róka sötét színváltozatát, az ezüstrókát a 19. században kezdték el prémességfarmokon tenyészteni, a szőrmeipar szükségleteinek kielégítése céljából, bundáját ugyanis a legértékesebb prémek között tartották számon: egyetlen ezüstróka gereznája Észak-Amerikában 40 hódrém árával ért fel, Oroszországban pedig a nemesek viselték. Ez a melanisztikus színváltozat a természetben is előfordul, Kanadától az Aleut-szigeteken át egészen Szibériáig, a nagy kereslet azonban egyre ritkábbá tette. 1825-1850 között a Brit-Kolumbiában értékesített rókaprémek negyede-ötöde volt ezüstszerű, 1930-ra azonban a túlvadászás miatt ez az arány 5%-ra esett vissza. Ekkorra azonban már 300 prémrókafarm működött az Egyesült Államokban, és megkezdődött a tenyésztés Euráziában is.

A látható szelídség

Egy ilyen prémességfarmon, Szibériában kezdte meg kísérleteit 1959-ben Dimitrij Beljajev orosz genetikus, akinek furcsa feltételezése volt: úgy sejtette, ha az állatok közül azokat választja ki továbbtenyésztésre, amelyek az emberrel szemben a leginkább bizalmasan viselkednek, egy idő után maguktól megjelennek rajtuk a házasítás külső jegyei. Nem végzett semmilyen küllemi szelekciót, és nem tanította a rókákat semmire: kizárólag a veleszületett szelíd viselkedésre koncentrált. Elmélete beigazolódott, a nemzedékek során a rókák egyre inkább kutyaszerűvé váltak: megjelent közöttük a tarka bunda, a kunkorodó fark, a lelógó fül, a rövidebb orr és lábak stb. Tapasztalatai átformálták a domesztikációról korábban alkotott elképzeléseinket. A Beljajev-rókák napjainkban egyre kedveltebb társállatok, bár a kutyához képest persze még van jó pár ezer évnyi behoznivalójuk...

Vízszintes

3. Háziasítás más szóval.
6. "Te egyszer s mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél." Mely mesében hangzik el ez a mondat?
7. A róka németül.
8. Ebben a szibériai nagyvárosban tenyésztik a manapság népszerű, házasított, Beljajev-rókákat.

Függőleges

1. A vörös róka sötétszőrű, tenyésztett színváltozata.
2. Jóságos rókaszellem a japán mitológiában.
4. A közelmúltban ez az ország jelentette be elsőként, hogy területén betiltja a szőrmekezelést és csak szigorú korlátok között ad engedélyt a használatukra.
5. A Lizát alakító színész a "Liza, a rókatündér" c. magyar filmben.

Kézműves foglalkoztató

Rókás kulacsgyűrű

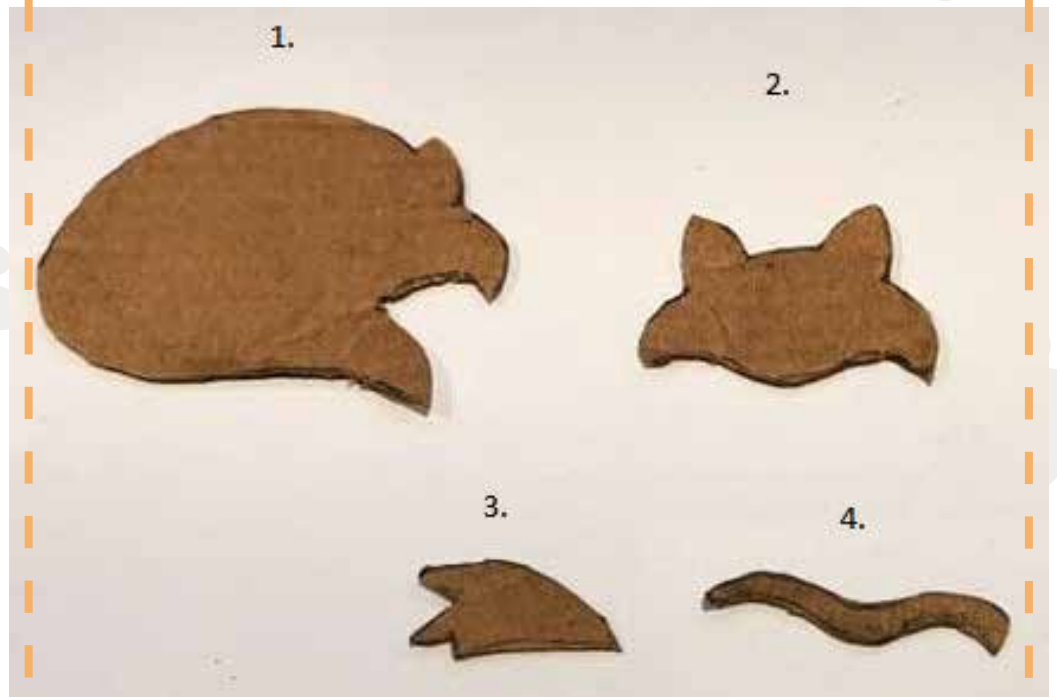
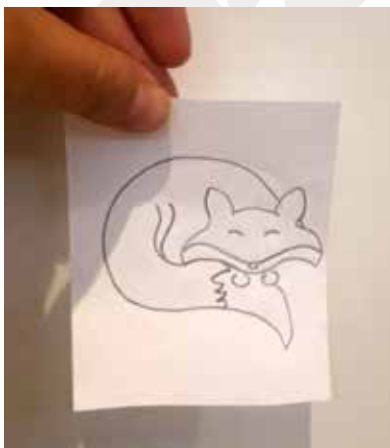
Bizonyára mindannyian találkoztatok már a „ravasz, mint a róka” kifejezéssel. De valóban így van ez? Hazánkban szinte mindenhol találkozhatunk vörös rókával (*Vulpes vulpes*): akár az erdőben, akár a városban járunk. Mivel a rókák élettere egyre szűkül, szükségessé vált számukra, hogy minél jobban alkalmazkodjanak a városi környezethez. A városba látogató rókáknak nagyon leleményesnek kell lenniük: ugyanis ha az ember birtokán található finom falatokra pályáznak, nincs könnyű dolguk - óvatosság és leleményesség, ez is lehetne a mottójuk. A rókák e fajta élelmességéről rengeteg mese íródott: gondoljatok csak a népmesékre, vagy a nagy klasszikusra, Fekete István Vuk meséjére. De minek köszönhetik a rókák ügyességüket? Érzékszerveik fejlettek: hallásuk kitűnő, szaglásuk, s látásuk is kiemelkedő. Erre szükségük is van, mivel éjszakai vadászok.

Alapanyagok, eszközök:

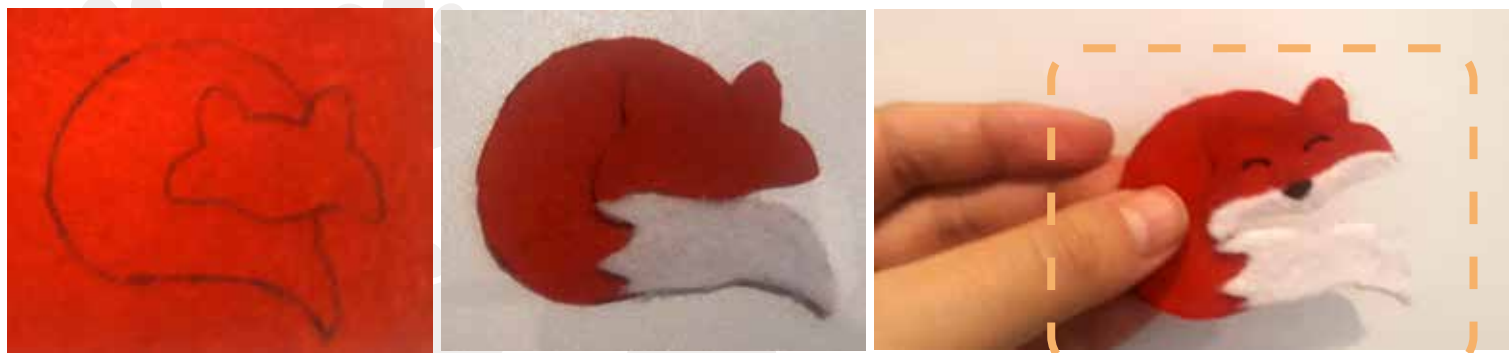
maradék anyagok (mi piros, fehér, zöld filcet használtunk), ceruza, papírlap (karton), alkoholos filc, olló, ragasztó (technokol)

Mérd ki a filc anyag hosszát, amivel körbe tudod keríteni a kulacsodat. Használhatsz mérőszalagot hozzá, de magát a filc anyagot is hozzámérheted a kulacshoz. Ragaszd vagy varrd össze az anyagot, ez lesz a gyűrű alapja, amire majd rákerül a rókafigura.

Mérd ki, mekkora minta fér rá az alapszínre. Rajzold meg egy kartonlapra a róka sablont, (1.: róka test sablon, 2.: róka fej sablon, 3.: róka farkok sablon, 4.: rókapofi sablon), másold át a piros filcre a róka testét és fejét, a fehérre a farkát és a pofiját, majd vágd ki.

A róka pofiján és farkán levő világos szőrt ragaszd a piros filcre. Az alkoholos filccel rajzold meg a róka orrát és szemét. Az orrot elkészítheted kicsi fekete filcből is, vagy gyöngyöt is ragaszthatsz rá.

Végül a kész rókát ragaszd rá a zöld filcre. És kész van a rókás kulacsgyűrűd! Így biztosan nem fogod összekeverni a kulacsodat, ha másnak is ugyanolyan van.

Tipp

A kulacsgyűrűt elkészítheted üvegre is és pohárra is. Ha minden családtagodnak vagy barátodnak másmilyen állat díszíti a gyűrűjét, akkor könnyen meg tudjátok különböztetni az üvegeket, poharakat.

Készítették:

Bagosi Zoltán
Fodor Zsuzsa
Horváth Alexandra
Király-Nagy Éva
Knáb Krisztina
Mirtse Áron
Polnai Krisztina
Takács-Kocsis Boglárka
Tóth Brigitta

2020
Budapest